

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ СИНЕРГЕТИКИ

Викладач: доктор філософських наук, доцент Чайка Ірина Юріївна

Кафедра: соціальної філософії та управління, IV корпус, ауд. 315

E-mail: thcokur2004@ukr.net

Телефон: (067) 6147120

Інші засоби зв'язку: Moodle, Telegram, Zoom

Консультації: індивідуальні – субота з 13:00 до 15:00, IV корпус, ауд. 315; дистанційні – ZOOM за розкладом

Освітньо-наукова програма, рівень вищої освіти:		Філософія третій (доктор філософії)					
Статус дисципліни:		вибіркова					
Кредити ECTS	4	Навч. рік:	2021-2022	Рік навчання	2	Тижні	16
Вид контролю:		залік					
Посилання на курс в Moodle			https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13754				

ОПИС КУРСУ

Метою викладання дисципліни «Сучасна філософська антропологія» є з позиції цілісних підходів засвоїти природу й сутність синергетичного світобачення крізь призму нових міждисциплінарних наукових досліджень. Головними завданнями є різнобічне цілісне розкриття предмету синергетики, її головних ідей, понять, принципів і образів у векторі діалогу (полілогу) філософії та культур Сходу і Заходу. Встановлення більш точного опису природничонаукової картини світу на основі системного підходу.

Програмні результати навчання	
ПРН 1	Демонструвати системний науковий світогляд та загальний культурний кругозір; володіти техніками і технологіями критичного мислення.
ПРН 4	Застосовувати правила академічного письма для підготовки наукового звіту, презентації, статті, монографії, дисертації; розуміти особливості підготовки і подання публікацій до видань, що входять до міжнародних наукометричних баз даних
ПРН 7	Оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності; здійснювати абстрактний аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей; демонструвати відданість їх розвитку у передових контекстах професійної та наукової діяльності.
ПРН 11	Здійснювати пошук, оброблення та аналіз наукової інформації, її систематизацію та узагальнення; використовувати інформаційно-комунікаційні технології у дослідницькій та викладацькій діяльності.
ПРН 18	Застосовувати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей для проведення наукових і прикладних досліджень.
ПРН19	Розуміти та застосовувати методологію, методи та термінологічний апарат наукового дослідження у галузі гуманітарні науки.
ПРН 21	Здійснювати філософську рефлексію проблем глобалізації і відповідальності, культурної багатоманітності та самобутності, рівності та свободи.

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Базовий навчальний посібник: Василькова В. В. Порядок и хаос в развитии социальных систем. Санкт-Петербург. : «Лань» 1999. 480 с

Анісімов І. О. Синергетика : навч. посіб. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2016. 133 с.

Тюріна Т. Духовне становлення особистості з погляду синергетики: монографія. Львів: СПОЛОМ, 2016. 216 с.

Вовк С. М. Синергетика - джерело формування міждисциплінарних цілісностей: Навчальний посібник з курсу «Синергетика». Чернівці: Прут, 2017. 112 с.

Синергетика і освіта / за заг. ред. В.Г. Кременя. Київ : Інститут обдарованої дитини. 2016. 348 с.

Лінгвосинергетика : підручник / за заг.ред. Л.С. Піхтовнікової. Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2018. 296 с.

Презентації лекцій, плани практичних занять, методичні рекомендації до виконання тестів, самостійних робіт, основна та додаткова література розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13754>.

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Поточні контрольні заходи

Основними контрольними заходами є доповіді за темами курсу, участь у дискусії. Всі поточні контрольні заходи та методичні рекомендації до їх виконання розташовані на платформі Moodle.

Підсумкові контрольні заходи

Тестування у системі Moodle

Написання залікового есе.

Тиждень і вид заняття	Тема заняття	Контрольні заходи, кількість балів
<i>Змістовий модуль 1. Місце синергетики в системі наукового знання.</i>		
Тиждень 1 Лекція 1	Синергетика у світлі сучасної науки	
Тиждень 2 Практ. 1	Синергетика у світлі сучасної науки	<i>Доповідь: характеристика використання синергетичного підходу у різних сферах наукового знання на вибір (max 8 балів)</i>
<i>Змістовий модуль 2. Синергетика як універсальна наукова парадигма</i>		
Тиждень 3 Лекція 2	Синергетика як нелінійна наукова парадигма	
Тиждень 4 Практ. 2	Синергетика як нелінійна наукова парадигма	<i>Дискусія: Лінійність на нелінійність, як дослідницькі підходи: pro et contra (max 7 балів)</i>
<i>Змістовий модуль 3. Синергетика як цілісна філософська парадигма</i>		
Тиждень 5 Лекція 3	Синергетичне світобачення в дискурсі предметно-понятійної цілісності	

**ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АСПІРАНТУРА**

Силабус навчальної дисципліни

Тиждень 6 Практ. 3	Синергетичне світобачення в дискурсі предметно-понятійної цілісності	Есе: «Чи відповідає методологічний потенціал синергетики потребам соціально-філософського дослідження?» (max 7 балів)
Змістовий модуль 4. Трансформація еволюційної концепції в синергетичній парадигмі		
Тиждень 7 Лекція 4	Нелінійна динаміка і синергетичний підхід	
Тиждень 8 Практ. 4	Нелінійна динаміка і синергетичний підхід	Доповідь: Еволюціонізм і синергетика (max 7 балів)
Змістовий модуль 5 Соціальна синергетика		
Тиждень 9 Лекція 5	Синергетика в контексті культури	
Тиждень 10 Практ. 5	Синергетика в контексті культури	Доповідь: Застосовність синергетичної парадигми у соціальних науках (max 8 балів)
Змістовий модуль 6 Синергетика і менталітет		
Тиждень 11 Лекція 6	Синергетичне світобачення і діалог культур Сходу і Заходу	
Тиждень 12 Практ. 6	Синергетичне світобачення і діалог культур Сходу і Заходу	Дискусія: Чи полегшить синергетичний підхід культурний полілог? (max 7 балів)
Змістовий модуль 7. Синергетика пізнання		
Тиждень 13 Лекція 7	Синергетика пізнання	
Тиждень 14 Практ. 7	Синергетика пізнання	Доповідь: Синергетична гносеологія (max 8 балів)
Змістовий модуль 8. Дослідження феномену креативності в синергетичній парадигмі		
Тиждень 13 Лекція 7	Самоорганізація і творче мислення	
Тиждень 14 Практ. 7	Самоорганізація і творче мислення	Дискусія: Загадка творчості: чи є синергетика ключем до розв'язання? (max 7 балів)
залік		Тестування у системі Moodle (max 10 балів) Написання залікового есе (max 30 балів)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АСПІРАНТУРА
Силабус навчальної дисципліни

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Анісімов І. О. Синергетика : навч. посіб. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2016. 133 с.
2. Тюріна Т. Духовне становлення особистості з погляду синергетики: монографія. Львів: СПОЛОМ, 2016. 216 с.
3. Вовк С. М. Синергетика - джерело формування міждисциплінарних цілісностей: Навчальний посібник з курсу «Синергетика». Чернівці: Прут, 2017. 112 с.
4. Синергетика і освіта / за заг. ред. В.Г. Кременя. Київ : Інститут обдарованої дитини. 2016. 348 с.
5. Лінгвосинергетика : підручник / за заг.ред. Л.С. Піхтовнікової. Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2018. 296 с.

Додаткові джерела:

1. Арманд А. Д. Анатомия кризисов : монография / под ред. акад. Котлякова В. М. Москва : Наука, 1999. 238 с.
2. Аршинов В. И. Синергетика как феномен постнеклассической науки. Москва : ИФРАН, 1999. 203 с.
3. Ахромеева Т. С., Курдюмов С. П., Малинецкий Г. Г. Парадоксы мира нестационарных структур. Москва : Знание, 1985. 66 с.
4. Василькова В. В. Порядок и хаос в развитии социальных систем. Санкт-Петербург : «Лань» 1999. 480 с.
5. Евин И. А. Искусство и синергетика. Москва : Едиториал УРСС, 2004. 164 с.
6. Капица С. П. Синергетика и прогнозы будущего. Москва : Наука, 1997. 286 с.
7. Князева Е. Н., Курдюмов С. П. Законы эволюции и самоорганизации сложных систем. Москва : Наука, 1994. 38 с.
8. Николис Г. Познание сложного. Москва : Мир, 1990. 342 с.
9. Пригожин И. От существующего к возникающему. Москва : Мир, 1985. 327 с.
10. Пригожин И. Порядок из хаоса. Москва : Мир, 1986. 431 с.
11. Хакен Г. Синергетика. Москва : Мир, 1985. 419 с.
12. Чернавский Д. С. Синергетика и информация. Москва : Знание, 1990. 105 с.
13. Laszlo E. The Age of Bifurcation. Understanding the Changing World. London: Gordon & Breach Science Pub, 1991. 126 p.
14. Schaub D. T. Synergetics in Society and the Firm: Social, Economic, Cultural and Biological Underpinnings of the Synergetic Self-Organizing Firm Scotts Valley: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2010. 124 p.

Інформаційні джерела:

-
1. Бібліотека "Золотая философия". URL : <http://philosophy.allru.net>
  2. Портал «Філософія online». URL : <http://phenomen.ru>.
  3. Філософська енциклопедія. URL : <http://terme.ru>.
  4. Філософський портал. URL : <http://www.philosophy.ru>.
  5. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL : <http://plato.stanford.edu>.
  6. The Internet Encyclopedia of Philosophy (IEP). URL : <http://www.iep.utm>.
  7. Сайт С. П. Курдюмова. URL : spkurdyumov.ru/.
  8. сайт популяризації синергетики. URL : synergist.kiev.ua/.
  9. Синергетика › Лучшие книги – бібліографія із синергетики. URL : <https://www.livelib.ru>.
  10. Файлы › Междисциплинарные материалы › Синергетика – бібліотека книг із синергетики. URL : <https://www.twirpx.com>.

РЕГУЛЯЦІЇ І ПОЛІТИКИ КУРСУ¹

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. За необхідності заняття можуть проводитися у очно-дистанційній формі, коли частина слухачів, що не можуть в цей день бути присутніми в аудиторії, приєднуються через зомі і беруть активну участь у заняттях. Аспіранти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані у формі співбесіди під час планової консультації викладача впродовж двох тижнів після пропуску. Відпрацювання занять може здійснюватися й шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Аспіранти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до сесії не допускаються.

Політика академічної доброчесності

Одне з основних завдань навчального процесу – формування нульової толерантності до академічної недоброчесності. Відповідно до чинних правових норм, порушенням норм академічної доброчесності зокрема вважається: плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства; фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях; фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень; списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

З метою формування відповідального ставлення до наукової діяльності та оприлюднення її результатів усі письмові роботи, що виконуються аспірантами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення UniCheck, результати перевірки аналізуються викладачем під час оцінювання роботи. Роботи, в яких виявлено ознаки плагіату або інших форм академічної недоброчесності, до розгляду не приймаються і **відхиляються без права перескладання**. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем. Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело. Приклади оформлення цитувань див. на платформі CE3H Moodle ЗНУ: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=103857>

Виконавці індивідуальних завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу).

Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються в ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел: електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>; наукометрична база Scopus: <https://www.scopus.com>; наукометрична база Web of Science: <https://apps.webofknowledge.com>

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних,

¹ Тут зазначається все, що важливо для курсу: наприклад, умови допуску до лабораторій, реактивів і т.д. Викладач сам вирішує, що треба знати студенту для успішного проходження курсу!

перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття.

Комунікація

Планове спілкування викладача з аспірантами відбувається згідно розкладу під час аудиторних занять та щотижневих консультацій викладача. За необхідністю воно може відбуватися на платформі zoom. Базовою платформою для комунікації викладача з аспірантами є платформа Moodle. Важливі повідомлення загального характеру регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Для індивідуальних питань використовується сервіс приватних повідомлень. Відповіді на запити аспірантів подаються викладачем впродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на платформі Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам». Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим або ваше питання потребує термінового розгляду, надішліть електронного листа на пошту або у зазначені меседжери викладача. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище, ім'я та курс.

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Аспіранти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених *Кодексом академічної доброчесності ЗНУ*: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих аспірантами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до *Положення про організацію та методiku проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання аспіранту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається *Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування аспірантів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються *Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється *Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті*: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються *Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/ycyfw9y>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: *Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; *Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ. Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції (Воронков В. В., 1 корп., 29 каб., тел. +38 (061) 289-14-18).

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога (061)228-15-84 (щоденно з 9 до 21).

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 17.00; субота з 09.00 до 15.00.

ЕЛЕКТРОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): [HTTPS://MOODLE.ZNU.EDU.UA](https://moodle.znu.edu.ua)

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@gmail.com, Савченко Тетяна Володимирівна

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/oczn/nim>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>.